

Stortingsmelding nr. 51 — Kommunal avfallshandtering

Av Olle Morten Grini

Olle Morten Grini er siv.ing. fra NTH og seksjonsleder i Statens Forurensningstilsyn.

*Innlegg på møte i Norsk Vannforening
22. april 1985.*

1. SAMMENDRAG

Stortingsmelding nr. 51 (1984—85) har et eget kapittel (kapittel 7) om kommunal avfallshandtering. Beskrivelsen inneholder følgende hovedelementer:

- En status om utbygging av behandlingsanlegg og avfallsmengder.
- En sammenstilling av registrerte miljøulemper knyttet til de ulike kategorier av behandlingsanlegg.
- Status for økonomi — investeringer og driftsutgifter.

— Utviklingstendenser fram mot år 2000 basert på de planer som i dag foreligger i kommunene.

— Hovedtrekkene i miljøvernmyndighetenes avfallspolitikk i tiden fremover.

Av den totale mengde avfall på 1,7 mill. tonn pr. år deponeres 82% i fyllinger.

De miljømessige forholdene ved norske avfallsanlegg er for manges vedkommende lite tilfredsstillende.

Miljøvernmyndighetene vil sette inn en rekke spesifiserte tiltak for å stimulere rasjonelle avfalls løsninger og bedre miljøforholdene.

2. STATUS FOR KOMMUNALE AVFALLSBEHANDLINGSANLEGG

Oversikten nedenfor angir utbygging av behandlingsanlegg basert på en registrering utført i 1983.

Type anlegg	Antall	Mengde avfall	
		1000 t pr. år	% av total
Fyllinger	315	1.400	82
Forbrenningsanlegg	48	100	6
Oppmalingsanlegg	11	70	8
Komposteringsanlegg	5	130	4
Sum	379	1.700	100

Som det fremgår av denne oversikten er fyllinger den dominerende behandlingsløsning i Norge. I tiden etter at registreringen

ble foretatt er det imidlertid gitt utslippstillatelse for en del avfallsforbrenningsanlegg som gjør at en i nærmeste fremtid vil

få en vesentlig økt andel av avfall som forbrennes.

3. MILJØFORHOLD

Registreringen i 1983 viste at bare 38% av antall avfallsfyllinger og 60% av forbrenningsanleggene hadde utslippstillatelse, dvs. at en betydelig andel av anleggene ble drevet uten spesifiserte krav.

Figuren nedenfor angir skjematisk hvilke miljøproblemer som særlig gjør seg gjeldende ved avfallsanleggene, basert på en registrering i 1977/78.

Registreringen viste at vannforurensning og luftforurensning er de alvorligste lokale forurensningsproblemer. Det er imidlertid summen av miljøproblemer som gjør at avfallsanlegg ofte har en sterk negativ påvirkning av omgivelsene.

Forsøpling på grunn av flygeavfall til områder nær anleggene er et problem ved de fleste anleggene. Lukt og skadedyr er et problem særlig knyttet til avfallsfyllinger.

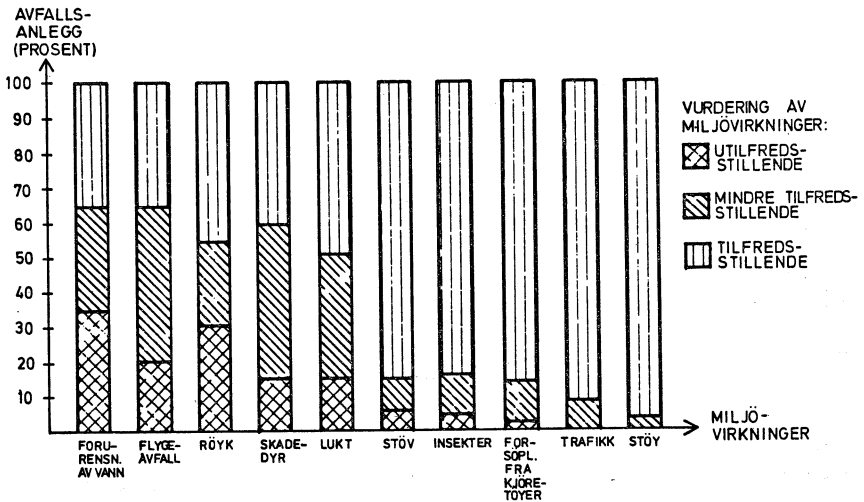
4. ØKONOMI

Tabell 1 viser årlig investering i avfallsanlegg i perioden 1978—83, samt finansieringsbistand i form av tilskudd og lån fra statlige myndigheter.

Tabell 2 og 3 viser at driftsutgiftene klart er større enn inntektene. Dette viser at kommunene ikke utnytter den inndekning som lovbestemmelsene om avfallsgebyrer gir adgang til. I perioden 1975—81 har driftsutgiftene økt med 115% samtidig som inntektene har økt med 166%, m.a.o. at inndekningen har hatt en viss økende tendens. En undersøkelse i 30 kommuner viste en inndekning på 55—80% og at det var størst inndekning i de store kommunene.

5. UTVIKLINGSTENDENSER — KOMMUNENES PLANER FREM MOT ÅR 2000

Avfallsmengdene som tilføres det kommunale renovasjonssystemet antas å øke fra dagens nivå på 1,7 mill. tonn pr. år

Tabell 1.

Årlig investering i anlegg (mill.kr.):

<i>År</i>	<i>Total invest.</i>	<i>Tilskudd fra MD</i>	<i>Statlig låneandel</i>
1978	15,1	3,0	8,6
1979	24,8	4,6	12,7
1980	63,0	14,1	39,0
1981	118,8	18,5	64,7
1982	287,5*	18,4	216+71,5*
1983	86,4	12,9	60,5

* Beløpet inkluderer nytt gjenvinningsanlegg i Oslo (ReO).

Tabell 2.

Driftskostnadene for 1975, -78 og -81 er beregnet til (mill.kr.):

<i>År</i>	<i>Lønn</i>	<i>Vedlikehold + div.</i>	<i>Sum driftskostnader</i>
1975	114,7	149,2	263,9
1978	155,7	243,3	399,0
1981	197,6	370,5	568,1

Tabell 3.

Inntektene for de samme år er beregnet til (mill. kr.):

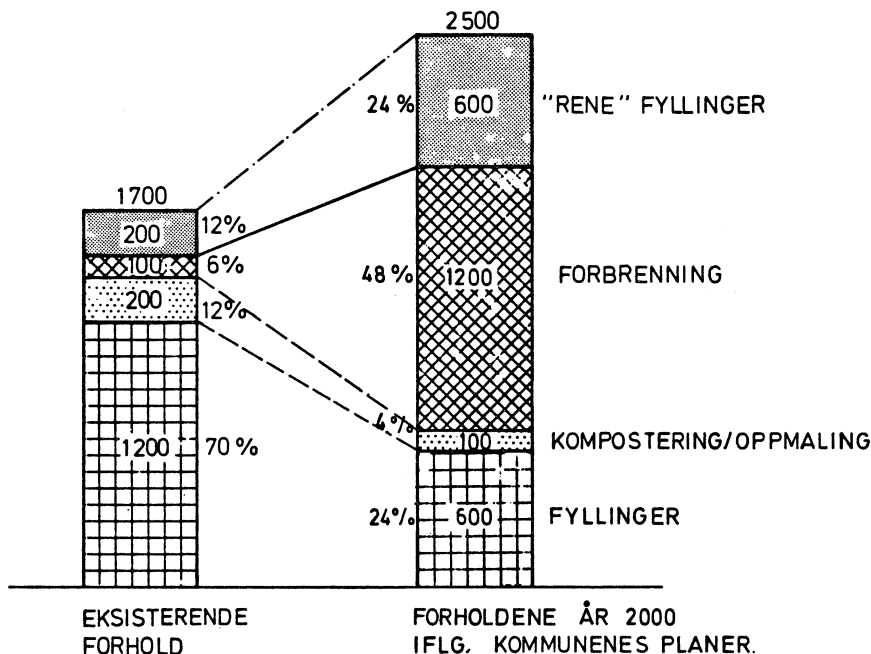
<i>År</i>	<i>Gebyr</i>	<i>Andre inntekter</i>	<i>Sum inntekter</i>
1975	171,0	7,2	178,2
1978	297,3	18,8	316,1
1981	453,2	20,8	474,0

til ca. 2,5 mill tonn pr. år i år 2000. Økningen skyldes dels en økning i den spesifikke avfallsproduksjon (ca. 1% pr. år) og dels økt omfang av ordnet renovasjon.

Med grunnlag i de planer som i dag

finnes i kommunene, har en anslått fordeling av avfallsmengdene på ulike behandlingsløsninger i år 2000. Dette er skjematisk vist på etterfølgende figur.

Oversikt over mengden kommunalt avfall fordelt på ulike behandlingsløsninger idag og frem mot år 2000 (1000 tonn pr. år):

Et særtrekk ved utviklingen er økt omfang av avfallsforbrenning. Denne utviklingen er allerede igang ved at flere større bykommuner (Oslo, Trondheim, Fredrikstad, Ålesund) har satt igang utbygging av nye forbrenningsanlegg.

Investeringsbehovet ifølge kommunenes planer knyttet til utbedringstiltak, nye behandlingsanlegg og utstyr for innsamling/transport, er vist i tabell 4:

Tabell 4. *Investeringsbehov (1984-kroner)*

	1984—88	1989—93	1994—98	Sum
Utbedringstiltak	148			148
Nye anlegg	1.617	628	96	2.341
Innsamling, transport	108	108	108	324
Totalt	1.871	733	203	2.813
pr. år	375	147	41	

Som det fremgår av oversikten vil en gjennomføring i.h.t. kommunenes planer innebære en betydelig investering i første del av 15-årsperioden. 69% av investeringene i nyanlegg antas gjennomført i første fem-års periode, 27% i neste og 4% i siste fem-års periode.

6. HOVEDTREKKENE I MILJØ-VERNMYNDIGHETENS AVFALLSPOLITIKK

De viktigste hensyn i den praktiske gjennomføringen av en avfallspolitikk vil være knyttet til begrepene

- forurensning og forsøpling
- ressurser
- hygiene.

Miljøverndepartementets arbeid med kommunale avfallsspørsmål har som mål å bidra til følgende:

- Rasjonelle løsninger, bl.a. gjennom å stimulere til interkommunalt samarbeid.
- Frembringe behandlingsanlegg for kommunalt avfall som forurensningsmessig er tilfredsstillende, samtidig som ressursaspektet søkes ivaretatt. I denne forbindelse også stimulere til løsninger og demonstrasjonsanlegg som helt eller delvis representerer *ny teknologi i Norge* på dette området.
- Bidra til at kommunene økonomisk og faglig settes istand til å utføre tilfredsstillende planlegging og gjennomføring av nye avfallsløsninger.
- Øke omfanget av ordnet renovasjon overfor fastboende og hyttebebyggelse i kommunene.

- Bedre det økonomiske grunnlaget for renovasjon gjennom å stimulere til full inndekning av kommunens utgifter gjennom avfallsgebyr.
- Bedre samarbeid mellom kommuner, energiverk og industri når det gjelder å utføre renovasjonstjenester og utnytte ressurser i avfallet (gjenvinning).

Myndighetenes virkemidler vil i første rekke være:

- 1) Lov om vern mot forurensninger og om avfall som gir nødvendig lovgrunnlag for:

- fastsettelse av vilkår for å hindre forurensning
- fastsettelse av vilkår knyttet til avfallsdisponeringer, herunder transport, behandling, gjenvinning og oppbevaring
- fastsettelse av vilkår for å ivareta estetiske hensyn.

- 2) Bruk av økonomiske virkemidler hvor følgende vil bli tillagt særlig vekt:

- interkommunalt samarbeid
- rimelig omfang av tvungen renovasjon
- tilfredsstillende løsning ut fra miljømessige hensyn
- gjenvinning av energi og materialer
- utnyttelse av gebyrordningen.

Departementet har gode erfaringer med dagens praktisering av tilskudds- og låneordninger, og vil i så måte opprettholde dagens ordninger.

Den utbyggingstakt av bl.a. nye avfalls-
løsninger som er en følge av de foreliggen-
de planer i kommunene, vil sprengje de
økonomiske rammer for stat og kommuner.
Selv med sterkt privat engasjement vil
planene neppe kunne realiseres innen det
angitte tidsperspektiv.

Departementet tar sikte på å øke ram-
mene for tilskudd og lån, men det forut-
settes en lengre utbyggingsperiode og en
jevnere investeringstakt over perioden.

Opprydding i eksisterende anlegg bør
gjennomføres så snart som mulig.

Det forventes en redusert utbygging av
særlig mindre forbrenningsanlegg som er-
stattes av kontrollerte fyllinger.

Det vil være lettere å etablere større
forbrenningsanlegg hvor energigjenvinning
kan tillegges vesentlig økonomisk betyd-
ning.